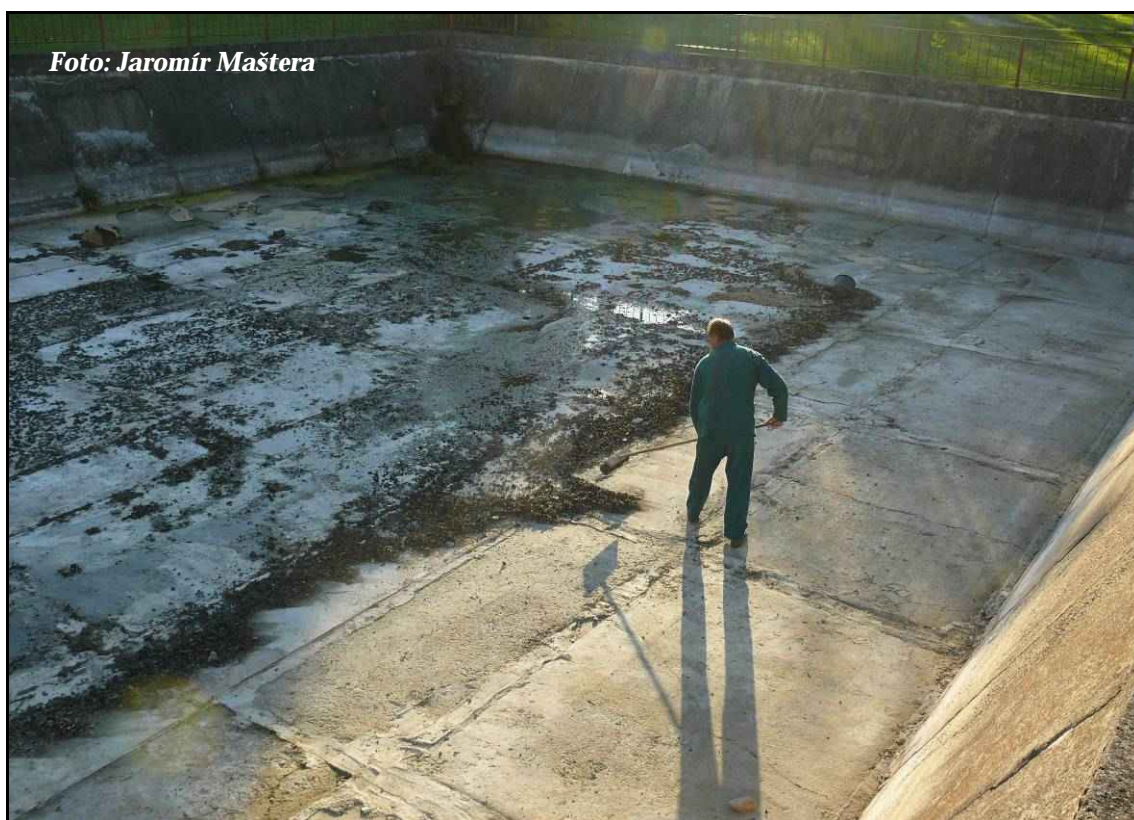

Čištění Řehořovské požární nádrže

Závěrečná zpráva projektu

Aneta Mašterová, Jaromír Maštera

říjen 2012

Tento projekt byl v roce 2012 finančně podpořen programem Ochrana biodiverzity - národním programem ČSOP financovaným Ministerstvem životního prostředí ČR a Lesy ČR s.p. Děkujeme.

Čištění Řehořovské požární nádrže

Aneta Mašterová & Jaromír Maštera

Dobronín, říjen 2012

1. ÚVOD

Cílem projektu byla obnova vhodných podmínek pro rozmnožování ropuchy zelené a dalších obojživelníků v řehořovské požární nádrži na příštích několik let. Hlavním cílem bylo zvýšit úspěšnost rozmnožování populace regionálně velmi vzácné a ohrožené ropuchy zelené.

Popis lokality:

Řehořovská požární nádrž je registrovaným významným krajinným prvkem z důvodu ochrany zde se rozmnožujících populací obojživelníků, a to zejména regionálně velmi vzácné ropuchy zelené (*Bufo viridis*). Dále se zde z ohrožených druhů vyskytují čolek horský (*Triturus alpestris*) a ropucha obecná (*Bufo bufo*), vzácněji i skokan krátkonohý (*Rana lessonae*), skokan zelený (*Rana kl. esculenta*) a rosnička zelená (*Hyla arborea*).

Historie a současný stav:

Řehořovská požární nádrž je zoology a ochránci přírody sledována od roku 2001, kdy zde byl poprvé prokázán výskyt ropuch zelených. V roce 2003 byl ČSOP Jihlava podán návrh na registraci VKP, který byl následně akceptován. V letech 2003-2006 docházelo vesměs k úspěšnému rozmnožování ropuchy zelené. Někdy v tomto období provedl městys Kamenice jedenkrát vyčištění nádrže a odstranění organického sedimentu. V roce 2006 bylo do jednoho rohu nádrže, za podpory programu Ochrana biodiverzity, instalováno jednoduché zařízení ke „zprůchodnění“ stěn nádrže (v podstatě dvě dřevěné fošny spojené kovovými pláty). Toto zařízení je doposud funkční, v letech 2006-2007 (a znovu i v roce 2012) byla přes něj pozorována úspěšná migrace juvenilních jedinců ropuch ven z nádrže.

V posledních pěti letech ale postupně docházelo k výraznému zhoršování kvality biotopu pro rozmnožování obojživelníků a k poklesu rozmnožujících se jedinců a úspěšnosti rozmnožování, a to vlivem zarůstání vodní hladiny i vodního sloupce vláknitými řasami a hromaděním odumřelé organické hmoty. Pokles úspěšnosti rozmnožování byl nejvýraznější právě u ropuchy zelené, která pro rozmnožování vyžaduje mělké tůně a nádrže bez vegetace nebo jen s minimem vegetace. Informace o zhoršení stavu jsou převzaty z výsledků monitoringu obojživelníků, který v nádrži prováděla v letech 2007-2011 Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. Lokalita byla Agenturou monitorována i v roce 2012 a pravděpodobně i v dalších letech.

V létě roku 2011 byl zárust hladiny vláknitými řasami již téměř stoprocentní. Na podzim 2011 bylo provedeno vypuštění a částečné vyčištění nádrže, s ponecháním řas a sedimentu na dvou hromadách v rozích.

Dosavadní činnost v okruhu řešené problematiky:

Na Jihlavsku probíhalo v letech 2000 až 2008 mapování rozšíření obojživelníků. Během toho mapování byla také objevena populace ropuch zelených v Řehořově. V rámci tohoto mapování byly vyhledávány také riziková místa tahu obojživelníků. Toto vyhledávání je prováděno různými

subjekty průběžně i v současnosti. Po zjištění úhynu většího počtu jedinců jsou podnikány snahy o zajištění ochrany obojživelníků na těchto nebezpečných místech.

V roce 2002 byly, z důvodu žádosti ČSOP Jihlava, instalovány dopravní značky upozorňující na tah obojživelníků u Panského rybníka v katastrálním území Nadějova. Od roku 2003 jsou prováděny každoročně záchranné transfery obojživelníků u Panského rybníka u Kamenice u Jihlavy. Pouze v roce 2007 byly realizovány záchranné transfery na další lokalitě v okrese Jihlava, u Řehořova rybníka u Luk nad Jihlavou. Od roku 2012 budou nově prováděny záchranné transfery obojživelníků u rybníka Sviták u obce Milíčov.

Mimo jiné na základě výsledků mapování rozšíření obojživelníků jsou iniciovány aktivity na ochranu nejvýznamnějších lokalit pro obojživelníky v rámci jihlavského okresu a zajištění vhodného managementu lokalit. Kromě zajištění ochrany lokalit např. formou chráněných území či VKP probíhají jednání o pronájmu či odkupu těchto lokalit, popř. jednání o vybudování tůní a dalších opatření na vhodných pozemcích na podporu obojživelníků a dalších vodních živočichů.

Od roku 2008 provádějí na několika lokalitách členové ČSOP Jihlava, Pobočky ČSO na Vysočině a o.s. „Mokřady – ochrana a management“ managementové práce spočívající v budování tůní, prosvětlování porostů, kosení luk a vytváření zimovišť (např. Nadějovské nivy, Pod Ochozem, Pístovské mokřady, Rančářovský Okrouhlík, U Popického rybníka, VKP Hulišťata, Borovinka, Záborná, Dobrá Voda Lipnická). Blíže viz např. webové stránky <http://www.mokrady.wbs.cz>, nebo <http://www.cso.cz/vysocina.html>.

V roce 2011 byla za přispění Operačního programu Životní prostředí provedena zdařilá revitalizace řehořovského rybníka Pod Vsí (tzv. Dolňák). V rámci této akce byly také nově zbudovány v přilehlém mokřadu dvě tůně. Rybník i tůně sloužily v roce 2012 k rozmnožování obojživelníků, včetně ropuch zelených.

2. POPIS PROJEKTU – VÝSLEDKY

Nádrž byla po částečném pročištění v roce 2011 ponechána přes zimu na velmi nízké hladině. Hladina byla v polovině března 2012 zvýšena na úroveň vyhovující obojživelníkům (cca 40-50 cm), a to instalací nových dlužů do požeráku a jejich utěsněním předpřipraveným jílem.

Nádrž byla dále sledována po celé jaro a léto. V nádrži došlo po letech k úspěšnému rozmnožování ropuch zelených. Hladina vody v nádrži kvůli převážně suchému počasí a průsakům stále klesala, ale nedošlo k vyschnutí nádrže (na konci léta byla průměrná výška vodního sloupce cca 10-20 cm). Ponechané hromady organické hmoty z podzimního čištění využívali pulci jako zdroj potravy a tyto hromady se tak v průběhu sezóny podstatně zmenšily. V nádrži po téměř celou sezónu bylo jen minimum vláknitých řas, více jich narostlo až zcela ke konci léta. Migrace malých žabek z nádrže probíhala jen v omezené míře (zejména po prkně instalovaném v roce 2006), proto byly žabky i za pomoci místních občanů částečně sbírávány a vynášeny ven. Odhadem bylo vyneseno z nádrže nejméně 2000 metamorfovaných žabek ropuchy zelené.

Na konci srpna 2012 byla nádrž vypuštěna a ponechána měsíc k téměř úplnému vyschnutí sedimentu. Na začátku října byl ručně vyčištěn organický sediment a řasy ze zátopy nádrže. Seschlé řasy a organický materiál byly shrnuty za pomoci košťat a lopat a ručně vnošeny v kbelících na připravený valník. Materiál byl odvezen místními zemědělci a dále využit. Ihned po odstranění veškeré hmoty z nádrže byly do požeráku osazeny dluže, požerák byl opět utěsněn jílem a bylo zahájeno napouštění nádrže. Vzhledem k téměř nulovému přítoku (suché počasí) bude napuštěna nádrž na výšku hladiny nejméně 50 cm pravděpodobně až během zimy.

Práce v nádrži od jara do podzimu prováděli členové o.s. Mokřady - ochrana a management ve spolupráci s několika místními občany a členy Pobočky ČSO na Vysočině. Sbíráání a vynášení malých žabek z nádrže prováděli dobrovolníci pod dohledem Mgr. Jaromíra Maštery, který vlastní výjimku z ochranných podmínek zvláště chráněných druhů obojživelníků. Administraci a koordinaci projektu prováděli členové o.s. Mokřady - ochrana a management.

Období realizace (čištění):

Vypuštění nádrže proběhlo na konci srpna 2012, vyčištění nádrže na začátku října 2012, začátek napouštění nádrže hned po vyčištění, tedy na začátku října 2012.

3. ZÁVĚRY

Vyčištění nádrže proběhlo úspěšně, dle schváleného projektu. Vzhledem k pozorovanému zárůstu nádrže řasami v předchozích i tomto roce je předpokládáno, že bude v budoucnu nutné provádět čištění nádrže pravidelně v intervalu cca jednou za 5 let.

Také je nutné pomístně spravit dno nádrže, protože na několika místech protéká. V neposlední řadě je nutné realizovat další prvky zprůchodnění stěn nádrže pro metamorfované žabky.

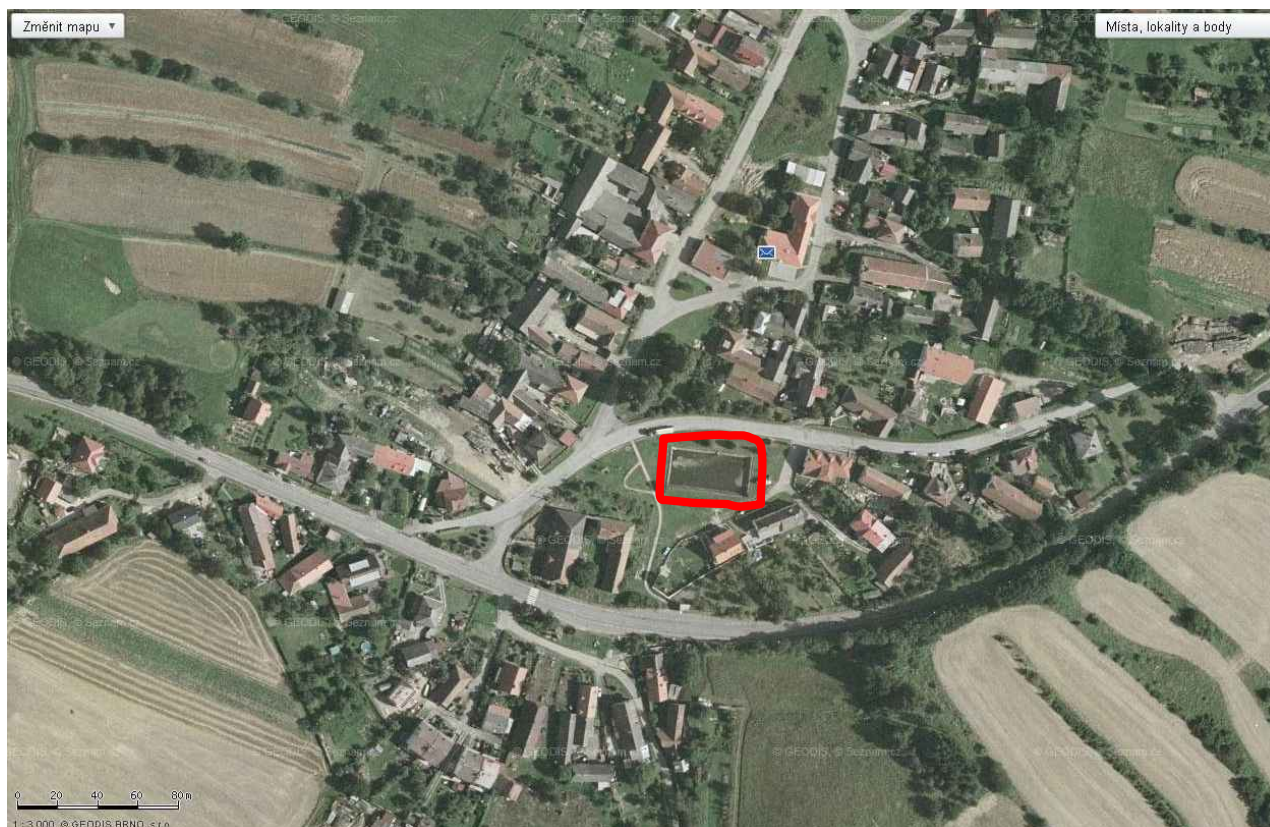
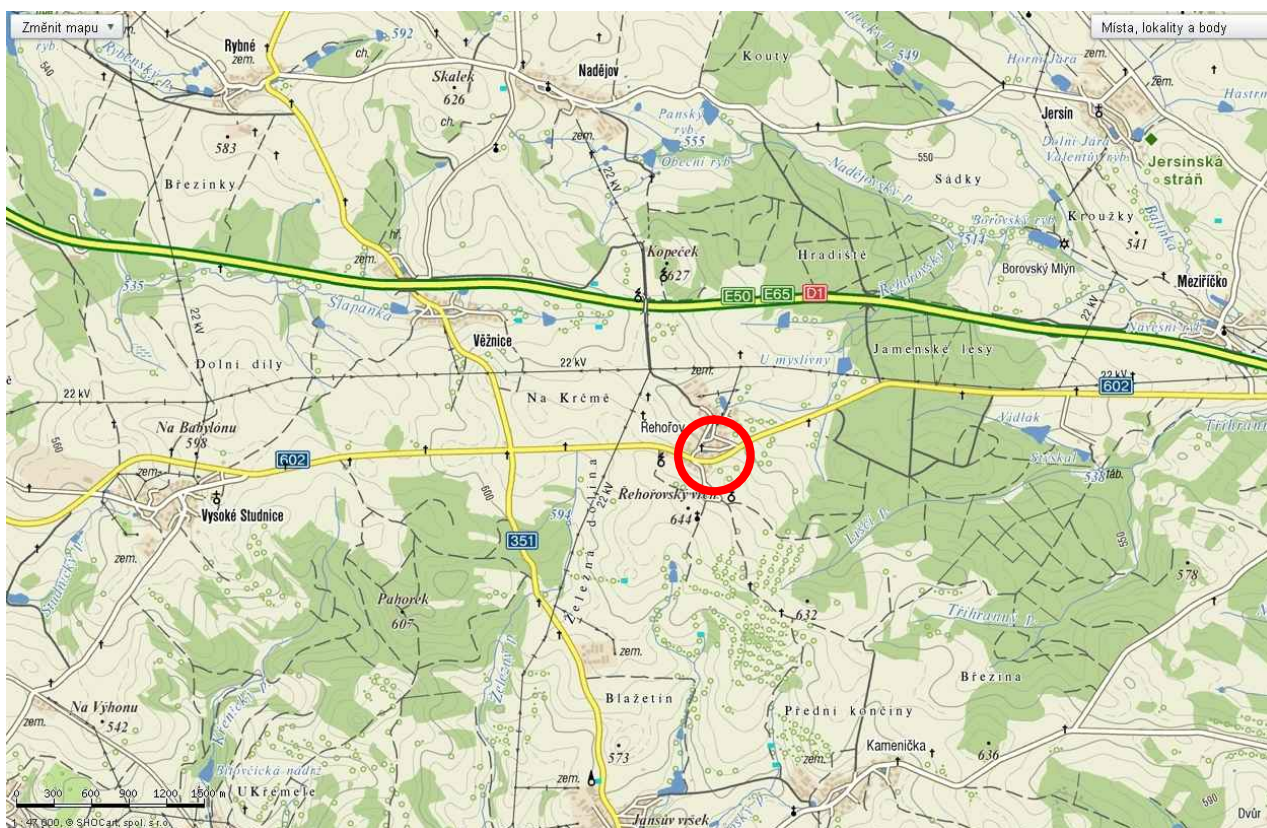
Částečné zprůchodnění schodů do nádrže pomocí nabetonované šikmé plochy provedou nad rámec tohoto projektu a na vlastní náklady členové o.s. „Mokřady – ochrana a management“ do konce roku 2012.

PŘÍLOHY závěrečné zprávy

1. Zákres lokality v turistické mapě a ortofotomapě
2. Fotografie dokumentující průběh projektu a stav lokality v roce 2012 (22 ks + foto na titulní straně)

Příloha 1:
Lokalizace projektu „Čištění Řehořovské požární nádrže“

- orientační turistická mapa a podrobná ortofotomapa (<http://www.mapy.cz>)

Příloha 2:
Fotodokumentace

Foto 1: Osazování dluží do požeráku a zajílování (březen 2012)

Foto 2: První samec ropuchy zelené v nádrži (duben 2012)

Foto: Jaromír Maštera

Foto 3: Východní část řehořovské nádrže zjara (květen 2012)

Foto: Jaromír Maštera

Foto 4: Pohled na řehořovskou nádrž od východu, s pulci ropuch v popředí (květen 2012)

Foto: Jaromír Maštera

Foto 5: Seskupení pulců ropuch zelených u vyhrnuté organické hmoty (květen 2012)

Foto: Jaromír Maštera

Foto 6: Pohled na řehořovskou nádrž od západu (květen 2012)

Foto: Jaromír Maštera

Foto 7: Samice čolka horského v řehořovské nádrži (květen 2012)

Foto: Aneta Mašterová

Foto 8: Pulci ropuch zelených postupně ukrajují z hromad organické hmoty (červen 2012)

Foto: Jaromír Maštera

Foto 9: Metamorfuující ropucha zelená (červen 2012)

Foto: Jaromír Maštera

Foto 10: Sběr malých žabek ropuch zelených (červen 2012)

Foto: Jaromír Maštera

Foto 11: Metamorfované žabky ropuch zelených při transferu z nádrže (červen 2012)

Foto: Jaromír Maštera

Foto 12: Sběr malých žabek ropuch zelených (červen 2012)

Foto: Jaromír Maštera

Foto 13: Sběr malých žabek ropuch zelených u hromady (červen 2012)

Foto: Jaromír Maštera

Foto 14: Stav východní části nádrže v pozdním létě – nějaké řasy opět narostly (srpen 2012)

Foto 15: Řehořovská nádrž krátce po vypuštění (září 2012)

Foto 16: Západní část nádrže krátce po vypuštění (září 2012)

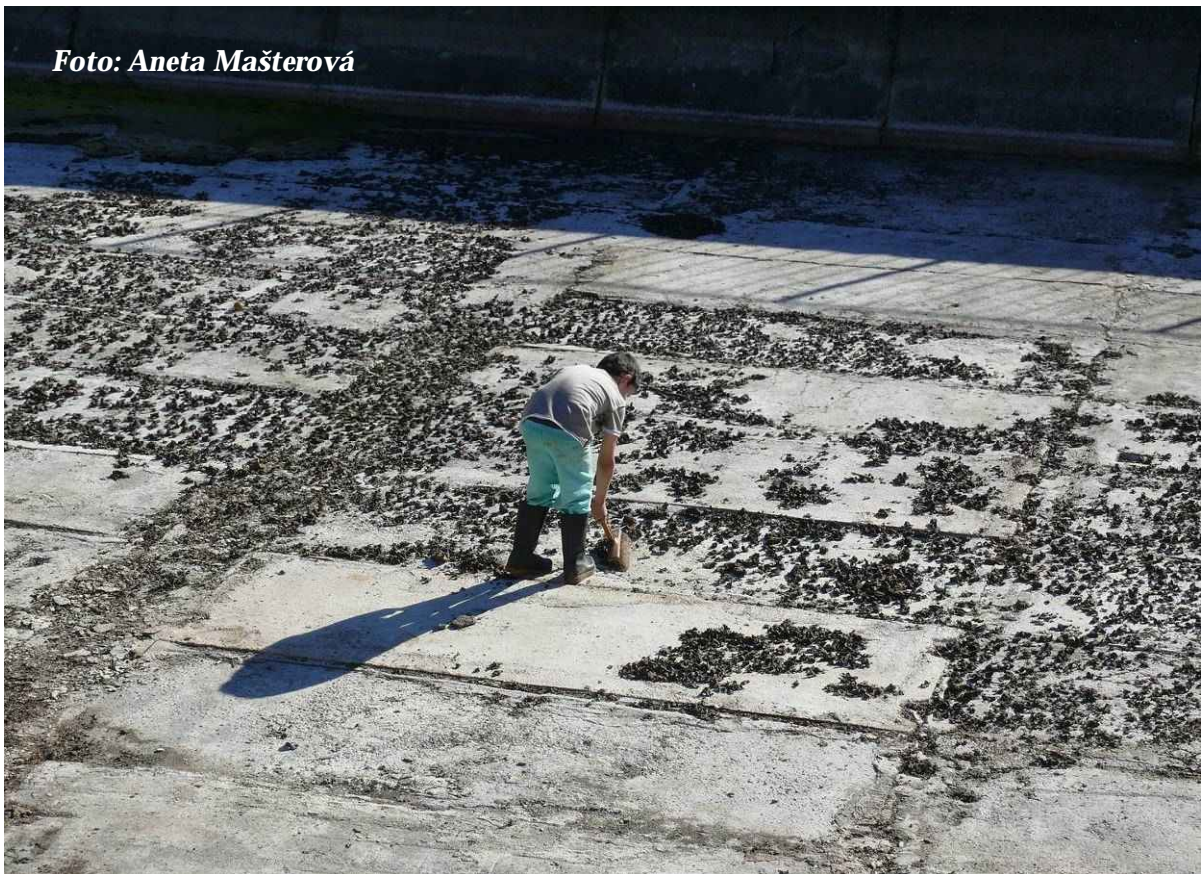

Foto 17: Čištění řehořovské nádrže – zametání uschlého detritu (říjen 2012)

Foto: Aneta Mašterová

Foto 18: Pohled na částečně vyčištěnou část nádrže (říjen 2012)

Foto: Aneta Mašterová

Foto 19: Čištění řehořovské nádrže – odstraňování jedné z hromad organ. hmoty (říjen 2012)

Foto: Aneta Mašterová

Foto 20: Čištění řehořovské nádrže – shrnování zvodnělé hmoty (říjen 2012)

Foto 21: Čištění řehořovské nádrže – zametání a vynášení hmoty na válník (říjen 2012)

Foto 22: I během čištění ještě bylo v nádrži pár žabek a jeden čolek horský (říjen 2012)